

Avdelningen för kunskapsstyrning för
socialtjänsten
Kjerstin Bergman
kjerstin.bergman@socialstyrelsen.se

Utbildningsdepartementet

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Skolor mot brott (SOU 2024:17)

Utbildningsdepartementets dnr U2024/00726

Betänkandet gäller främst regleringar av brottsförebyggande arbete i skolan och skolans verksamhet. Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde.

Myndigheten lämnar synpunkter enligt följande.

Övergripande kommentarer

En positiv skolanknytning, goda skolprestationer och fullföljd skolgång är viktiga skyddsfaktorer och har återkommande visat sig samvariera med att en minskad risk för att ett normbrytande beteende ska utvecklas. På samma sätt kan en skola som har problem med nyrekrytering till gängkriminalitet och/eller att brott begås i skolan eller att skolan är en otrygg plats vara en riskfaktor för (fortsatt) kriminalitet. Socialstyrelsen instämmer därför i utredningens bedömning att skolväsendet behöver involveras i arbetet för att motverka brottsligheten i samhället.

16.2 Det finns behov av ett nytt kapitel i skollagen

Socialstyrelsen ställer sig bakom utredningens förslag om att ett nytt 5 a kapitel införs i skollagen som innebär att skolväsendet ska arbeta brottsförebyggande. Enligt Socialstyrelsen finns det dock skäl att samordna utredningens förslag med det förslag om ett lagstadgat ansvar för socialtjänsten att arbeta brottsförebyggande som bereds inom Regeringskansliet (se PM Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden, S2023/03181), särskilt när det gäller socialtjänstens arbete med barn och unga. Detta då lokal samverkan främjas av sammanhängande nationella skrivningar.

16.3 Skolan ska bedriva ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete.

Socialstyrelsen ställer sig bakom utredningens förslag om att införa bestämmelser som innebär att det på alla förskole- och skolenheter ska bedrivas ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete. Myndigheten tar dock inte ställning till om det betyder att alla förskole- och skolenheter ska göra en kartläggning av den brottslighet som förekommer i samband med verksamheten.

Socialstyrelsen instämmer i att det är angeläget att arbetet med förskolans och skolans kartläggningar samordnas med det brottsförebyggande arbete som alla kommuner ska bedriva enligt lagen (2023:196) om kommunens ansvar för brottsförebyggande arbete. Det kan ge synergivinster och minska onödigt dubbelarbete. Socialstyrelsen instämmer också i utredningens bedömning att det är viktigt att kartläggningen sker i samarbete med andra aktörer i kommunen såsom bland annat socialtjänsten och fritidsverksamheten. Det är därtill viktigt att skolans åtgärder i den mån det är relevant planeras i samverkan med socialtjänsten, eftersom socialtjänsten är en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet. Det är angeläget att huvudmannen på olika sätt strävar efter att ta med barnets och vårdnadshavares perspektiv. Myndigheten instämmer därför även i utredningens bedömning att trygghetsundersökningar och andra enkätstudier bland elever kan vara viktiga källor i kartläggningsarbetet.

16.3.6 Skolornas ska stödjas och lägesbilderna ska följas upp

Socialstyrelsen ställer sig bakom utredningens förslag om att Skolverket, Socialstyrelsen, Brå och Polismyndigheten ska lämna förslag på hur ett operativt stöd till skolor som visar sig vara särskilt brottsbelastade kan utformas och fungera. I det fall det är relevant att införa ett operativt stöd ställer sig Socialstyrelsen positiv till att medverka i ett sådant arbete utifrån sitt uppdrag och kompetensområde.

Socialstyrelsen anser dock att formuleringen ”en insatsgrupp” bör undvikas då det kan bidra till oklarheter eftersom många skolor kan vara aktiva i den etablerad samverkansformen Social insatsgrupp (SIG). Vidare är det viktigt att det stöd som ska föreslås av Skolverket, Socialstyrelsen, Brå och Polismyndigheten utformas efter förutsättningarna i svenska skolor och med tydliga gränser mot skolhuvudmännens och skollädares eget ansvar. Som förebilder till arbetet nämner utredningen ”Samverkan för bästa skola”, uppdraget med förstärkningsteam i socialtjänsten och den danska förlagan ”task forces”. Socialstyrelsen vill uppmärksamma på att det danska arbetet är avgränsat till socialtjänstens område och inte direkt avser skolan. Vidare avser uppdraget om förstärkningsteam en pilotverksamhet inom social barn- och ungdomsvård som ännu inte är avrapporterad. Den pilotverksamheten har avgränsats så att den inte omfattar stöd för arbete med enskilda ärenden eller direkt stöd till barn, unga och föräldrar.

Det är enligt Socialstyrelsen också väsentligt att strukturerna i det förebyggande respektive brottsförebyggande arbetet med barn och unga samordnas. Under 2024 sker stegvis en etablering av samverkansstrukturen om barn och unga i organiserad brottslighet (Bob). Där det finns behov kommer s k lokala Bob-råd att inrättas som ska jacka i eventuellt befintligt tvärprofessionellt arbete med Tidiga samordnade insatser (TSI), samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF) och sociala insatsgrupper (SIG).

16.7 Skolan ges ett ansvar att polisanmäla vid misstanke om brott

Socialstyrelsen har inget att erinra mot utredningens förslag om att det i skollagen införs en bestämmelse som reglerar skolans ansvar att polisanmäla vid misstanke om att en elev har begått brott. Utredningen påtalar att skyldigheten att polisanmäla inte ska påverka skolans ansvar att agera i övrigt (se 16.7.5). Socialstyrelsen instämmer i att det är viktigt att skolan även i fortsättningen anmäler oro till socialtjänsten när de får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. I detta sammanhang vill Socialstyrelsen framhålla betydelsen av tidigt samordnade insatser i samverkan mellan skolan och socialtjänsten för att förebygga att barn far illa.

16.7.7 Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram allmänna råd kring bestämmelsens tillämpning.

Socialstyrelsen har inget att erinra mot utredningens förslag om att Skolverket ska ges i uppdrag att i samråd med Polismyndigheten och Socialstyrelsen genomföra en uppföljning av hur bestämmelsen tillämpats av skolorna samt vilka eventuella konsekvenser den fått för Polismyndighetens och socialtjänstens verksamheter. I och med att socialtjänsten och skolan ofta behöver samverka med varandra för att förebygga och förhindra att barn och unga begår brott är det relevant att följa hur en ny skyldighet att anmäla till polisen påverkar socialtjänstens arbete.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Sabina Orstam. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Annika Öquist deltagit. Utredaren Kjerstin Bergman har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Sabina Orstam

Kjerstin Bergman